

Extern utvärdering av kandidatprogrammen i
Kostekonomi med inriktning mot ledarskap
Hälsopromotion
Sports Coaching

vid Institutionen för kost- och idrottsvetenskap vid Göteborgs universitet

170127

Karin Fogelberg, Helene Brembeck, Per Göran Fahlström,
Eleonore Holmberg, Ylva Mattsson Sydner, Nancy Nordanstad

Förord

Bedömargruppen tackar för det förtroende Utbildningsvetenskapliga fakulteten vid Göteborgs universitet visat oss när vi fick uppdraget att granska utbildningsprogrammen i Kostekonomi med inriktning mot ledarskap, Hälsopromotion och Sports Coaching.

Det har varit ett givande att arbeta med utvärderingen. Vi ser oss som kritiska vänner som genom arbetet getts möjlighet att lära känna programmen. Vi har sett många positiva delar i programmen, men har också fått insyn i en del svårigheter som man har att hantera inom utbildningarna.

I rapporten redogör vi för våra reflektioner och ger rekommendationer om vad som behöver utvecklas i programmen.

Bedömargruppens rapport har sammanställts genom att Karin Fogelberg har skrivit rapporten. Bedömargruppen har kommenterat rapportutkast och rapporten har reviderats i enlighet med gruppens önskemål. Hela bedömargruppen står bakom rapporten. I bedömargruppen ingår följande personer:

- *Ylva Mattsson Sydner* (ordförande), professor kostvetenskap vid Institutionen för kostvetenskap, Uppsala universitet, prefekt och samordnare för Kostvetarprogrammet
- *Per Göran Fahlström*, lektor idrottsvetenskap, FD pedagogik, Linneuniversitetet
- *Helene Brembeck*, professor etnologi, centrum för konsumtionsvetenskap, Göteborgs universitet
- *Nancy Nordanstad*, Previa, hälsovetare, projektledare, samarbetat med institutionens utbildningar bl a gällande VFU för studenter
- *Eleonore Holmberg*, studerar statsvetenskap vid Göteborgs universitet, lärarexamen
- *Karin Fogelberg* (sekreterare), utbildningsledare Enheten för utredning och lärarutbildning vid Göteborgs universitet, FD journalistik och masskommunikation

Innehåll

Inledning 4

- Bedömningskriterier
- Processen för bedömargruppens arbete

Bedömargruppens övergripande reflektioner och rekommendationer 6

- Systematiskt kvalitetsarbete
- Vetenskaplig kompetens
- Avnämarsamverkan

Bedömargruppens programspecifika reflektioner och rekommendationer 9

- Kostekonomprogrammet (KE)
- Hälsopromotion och Sports Coaching (HP, SC)

Bedömargruppens kommentarer med utgångspunkt i bedömningskriterierna 12

- Att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och examensmål
- Att undervisningen sätter studenternas lärande i centrum
- Att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet
- Att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll samt att de har aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens
- Att utbildningen är relevant för studenternas och samhällets behov
- Att studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen
- Att en för alla studenter tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger
- Att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

Bilagor

Bilaga 1 Skriftlig reflektion från IKI inför utvärderingen

Bilaga 2 Översikt programmens kurser

Bilaga 3 Översikt utbildningar Friskvård/Hälsa

Bilaga 4 Omvärldsanalys av utbildningsutbud - kostvetenskap, näringslära, klinisk nutrition m. fl.

Bilaga 5 Omvärldsanalys Idrottsvetenskap-Sports coaching

Bilaga 6 Branschstatistik 2015. Delrapport 1. Sveriges Företagshälsor 2015-06-25

Bilaga 7 Program för platsbesök

Inledning

Denna rapport är resultatet av en genomförd pilotutvärdering av tre kandidatprogram som ges vid Institutionen för kost- och idrottsvetenskap, Göteborgs universitet. Programmen som granskats är:

- Kostekonomi med inriktning mot ledarskap (KE)
- Hälsopromotion, inriktning kostvetenskap (HP-K) och inriktning idrottsvetenskap (HP-I)
- Sports coaching (SC)

Utvärderingen har genomförts på uppdrag av Utbildningsvetenskapliga fakulteten och denna granskning utgör en av de första utbildningsutvärderingar som görs av en externt sammansatt bedömargrupp i enlighet med Göteborgs universitets policy för området (Dnr V 2016/378). Utvärderingen utgör alltså både en utvärdering av de utvalda utbildningsprogrammen samt en pilotomgång för att prova Göteborgs universitets nya modell för utbildningsutvärdering.

Bedömningskriterier

Bedömargruppen har i uppdrag att granska om utbildningarna svarar mot de kvalitetskriterier för utbildning som Göteborgs universitet fastställt i "Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Göteborgs universitet" (Dnr V 2016/378). Bedömargruppen ska i sitt bedömarutlåtande ange vad som behöver utvecklas för att utbildningen ska möta kriterierna:

- att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och examensmål
- att undervisningen sätter studenternas lärande i centrum
- att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet
- att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll samt att de har aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens
- att utbildningen är relevant för studenternas och samhällets behov
- att studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen
- att en för alla studenter tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger
- att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

Utbildningsvetenskapliga fakulteten har inför utvärderingen särskilt efterfrågat synpunkter och utvecklingsförslag för att åtgärda problem med till exempel svagt söktryck och låg genomströmning på programmen.

Processen för bedömargruppens arbete

Bedömargruppen fick i augusti 2016 tillgång till underlag om de utbildningar som är föremål för granskningen. I bilaga 1 återfinns proprefekt Peter Korps sammanfattande reflektioner om programmen och beskrivning av underlagen som bedömargruppen haft tillgång till.

Bedömargruppen hade sitt första möte 160912 vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten. Mötet inleddes med att Utbildningsvetenskapliga fakultetens ledning informerade om bakgrunden till utbildningsutvärderingen, hur externa utbildningsutvärderingar vid Göteborgs universitet är utformade samt de frågor som fakultetsledningen ser särskilda behov att få genomlysta av bedömargruppen.

Bedömargruppen hade sedan interna diskussioner där frågor om utbildningarna förbereddes inför platsbesöket. Gruppen hade en allmän diskussion utifrån vilka underlag som vi fann särskilt intressanta av de underlag som gruppen på förhand fått tillgång till. Karin hade gjort en sammanställning över

programmets alla kurser (bilaga 2) för att underlätta överblick över programmen. Bedömargruppen sammanfattade sina huvudsakliga frågor om programmen och diskuterade vilka ytterligare underlag som skulle vara värdefulla att ha inför platsbesöket. Utbildningsvetenskapliga fakulteten fick förfrågan om att ta fram underlag om studenters sökmönster till programmen. Bedömargruppen fick senare tillgång till en rapport skriven av Daniel Berlin om studenternas sökmönster till programmen. Bedömargruppen diskuterade önskemål om avnämarrrepresentanter till platsbesöket. Enligt önskemål från fakulteten bestämdes att bedömargruppens medlemmar skulle ta fram kompletterande underlag för omvärldsanalys gällande nationellt utbildningsutbud (Karin, Ylva och PG) inom liknande utbildningar samt underlag om arbetsmarknad (Nancy) inom området (bilagorna 3-6).

Utbildningsvetenskapliga fakulteten gjorde program för platsbesöksdagen i tät maildialog med bedömargruppen, bl. a. för avstämning om relevanta avnämarrrepresentanter. I bilaga 7 återfinns programmet för platsbesöket.

Kvällen innan platsbesöket hade bedömargruppen ytterligare ett möte, där bedömargruppen diskuterade igenom och i viss mån kompletterade de frågor för platsbesöket som förberetts vid det föregående mötet. Planering gjordes för formerna för samtalen vid platsbesöket. Bedömargruppens sammantagna förberedelser mynnade ut i tre breda frågeområden:

- *Systematiskt kvalitetsarbete*- Det kontinuerliga kvalitetsarbetet inom programmen för uppföljning och utveckling av kurser och program av institutionsledning, programråd, lärare och studenter.
- *Programmets relevans för studenter och arbetsmarknad*- Utbildningarna i relation till nationellt utbildningsutbud för utbildningar inom området och närbesläktade områden, potentiella studenters intresseområden, arbetsmarknad efter examen samt möjliga fortsatta utbildningsvägar efter avslutad utbildning.
- *Utbildningarnas innehåll och utformning*- Utbildningarnas innehåll avseende profilering av respektive program och inriktning samt utbildningarnas utformning avseende progression, forskningsanknytning mm.

Under dagen för platsbesöket ledde Ylva samtalen med alla grupperna. Karin förde anteckningar.

Bedömargruppens övergripande reflektioner och rekommendationer

Vi hade inför platsbesöket tre övergripande områden för våra frågor. Det som framkom under de samtal vi hade under dagen för platsbesöket innebar att vi som bedömargrupp kom att omformulera och omprioritera de områden som vi bedömer är angelägna att diskutera.

Vi väljer här att inledningsvis lyfta tre huvudsakliga områden som framträder som särskilt angelägna att uppmärksamma för alla programmen.

Dessa är:

- *Programorganisation och systematiskt kvalitetsarbete*
- *Vetenskaplig kompetens*
- *Vad man utbildar för och hur detta kan stärkas genom avnämarsamverkan*

Sedan följer ett avsnitt med rekommendationer avseende vart och ett av programmen. Slutligen, i avsnittet "Bedömargruppens kommentarer med utgångspunkt i bedömningskriterierna", diskuteras utbildningarna i relation till vart och ett av de bedömningskriterier som Göteborgs universitet beslutat att utbildningarna ska provas mot.

Systematiskt kvalitetsarbete

Bedömargruppen har både i underlagen och i samband med platsbesöket sett att det finns en stor ambitionsnivå och hög kompetens bland de lärare som arbetar med programmen. Vi har tagit del av styrdokument som signalerar att det ska finnas en väl fungerande programorganisation.

Men vi har också både i underlagen och i samband med platsbesöket sett att det finns områden att utveckla. Vi fick bilden av att programråden upplevde sig ha begränsade möjligheter att följa upp och utveckla programmen. I underlagen ser vi inte heller någon tydlighet när det gäller systematiskt arbete med uppföljning och utveckling av programmen och programmens kurser. Vi fick en bild av att programråden hade varit mer effektiva tidigare då de hade mer kurslärare från programmens kurser som ledamöter. Lärarna verkar trötta och ha begränsade möjligheter att delta i uppföljnings- och utvecklingsarbete för programmen som helhet. Programråden tycks sakna förutsättningar att bedriva ett samlat arbete med uppföljning och utveckling av kvalitet i programmen som helhet. Programmens stora antal kurser tycks hanteras som singulära enheter mer än som del i ett specifikt program/inriktning, än vad som skulle vara önskvärt. Detta kan bidra till att studenterna inte får den kärna och ryggrad i sin utbildning som de skulle behöva för att få en trygghet i sin kompetens när de ska in på arbetsmarknaden. Kurserna tycks leva sina egna liv och det ser ut att saknas en tydlig koppling mellan kurserna och det program/den inriktning som dessa ingår i.

Vår tolkning är att uppföljnings- och utvecklingsarbete försvåras av två faktorer. Den ena försvårande faktorn är att programråden inte ser ut att fullt ut ha förutsättningar att bedriva ett systematiskt uppföljnings- och utvecklingsarbete. Det tycks som att ansvarsfördelning mellan programråd och andra formella beslutsstrukturer vid institutionen inte fullt ut är optimalt fungerande. Om programansvarig också har en studierektorsroll underlättas programrådets arbete, annars kan det bli svårigheter för programrådet att arbeta med utvecklingsfrågor. Vid fakulteten pågår ett arbete med nya formella strukturer för programrådets arbete. Bedömargruppen kan inte ta ställning till vad dessa förändringar kommer att innebära för programrådets arbete.

Den andra försvårande faktorn är att kurserna i så hög grad samläses mellan program och inriktningar. Det finns resursmässiga fördelar med samläsning, inte mist om studentgrupperna är små. Men det finns också risker med samläsning om de specifika programmens och inriktningarnas profiler inte är tydliga för

kursernas lärare och därmed också riskerar att bli otydliga för programmens studenter. I bilaga 2 synliggörs den omfattande samläsningen mellan programmen. I samband med platsbesöket framkom att samläsningen kan ha både fördelar och nackdelar som varierar något mellan de olika programmen och inriktningarna. Detta innebär att vi som bedömargrupp inte kan dra någon entydig slutsats om samläsningens för- och nackdelar, men vi ställer oss frågande till hur programråden ska kunna värna om program- respektive inriktningsspecifika profiler när kursstrukturen bygger på omfattande samläsning.

Bedömargruppen har i underlaget sett sammanställningar av kursvärderingar, men vi ser inte på något tydligt sätt i underlaget hur uppföljningsarbetet ligger till grund för kursutveckling. Det sägs att man ska utveckla former för kollegial bedömning, men vi ser inte hur detta realiseras.

Vi ser att programråden arbetar med att följa upp olika aspekter i programmen, men vi ser inte riktigt hur programråden arbetar för att ha helhetsgrepp om respektive program och inriktning i arbetet med uppföljning och utveckling.

Rekommendationer

- Det behövs en förstärkning och ett tydliggörande av organisation avseende ansvar och befogenheter för uppföljning och utveckling av kvalitet i programmen. Programråden och kursansvariga lärare utgör viktiga aktörer i detta där en god balans mellan delar och helhet säkerställas.
- Det behövs en översyn av om och i vilken omfattning samläsning mellan de olika programmen och inriktningarna bör förekomma och vilka för- respektive nackdelar detta för med sig.
- Det behövs en förstärkning av verktyg och processer både för *uppföljning* av kurser och program och för *utveckling* av kurser och program.

Vetenskaplig kompetens

Bedömargruppen vill särskilt uppmärksamma och berömma det systematiska arbete som bedrivits vid institutionen för att säkerställa studenternas vetenskapsteoretiska och metodologiska skolning samt uppsatsskrivande. Gruppens bedömning är att detta arbete resulterat i att man säkerställer att studenter som genomgår utbildningarna får en hög vetenskaplig kompetens inom kost- respektive idrottsvetenskap.

Dessa kvaliteter uppnås bland annat genom att det hos lärarna på programmen finns en hög vetenskaplig kompetensnivå. De vetenskapliga kvaliteterna i programmen uppnås också tack vare att det finns en genomarbetad linje för program- och inriktningsgemensamma kurser i "Vetenskap och profession", "Vetenskapliga metoder I och II" samt gemensamma riktlinjer för kandidatuppsatser inom programmen.

Bedömargruppen vill också särskilt uppmärksamma att studenternas vetenskapliga kompetens är något som uppskattades av flera av de avnämarrrepresentanter som gruppen träffade under platsbesöket. Värdet av vetenskaplig skolning som en viktig grund för kvalificerade arbetsuppgifter betonades.

Vi ser att det finns och har funnits ambitioner att ha ett mer utvecklat samarbete med andra vetenskapliga miljöer inom GU. Men, dessa samarbeten beskrivs som svaga eller problematiska. Man har önskat samarbete med Handelshögskolan för programinnehåll om företagsekonomi, men detta samarbete har inte etablerats varför man istället köper in lärarresurser från Lunds universitet. Man har tidigare haft samarbeten med närliggande vetenskapliga miljöer vid Sahlgremska akademien, men dessa samarbeten har upphört. Vi fick beskrivet att lärare från olika forskningsmiljöer anlitas som föreläsare på olika kurser i programmen. Vår bedömning är att det saknas långsiktiga och stabila samarbeten med andra vetenskapliga miljöer som möjliggör integrering av programinnehåll från olika vetenskapliga traditioner av relevans för programmen. Från programorganisationen betonas värdet av programmens tvärvetenskapliga innehåll, men avsaknad av stabila samarbeten mellan olika vetenskapliga traditioner signalerar att detta skulle behöva utvecklas för att man ska kunna hävda att programmen vilar på stabil tvär-/flervetenskaplig bas.

Långsiktig kompetensförsörjning via egna forskarutbildningar tycks inte vara helt lätt då det är få personer från utbildningarna som går vidare till studier på avancerad nivå. Vidare är det problematiskt att få anslagsfinansierade doktorander kan antas till forskarutbildning vid institutionen, samt att det saknas externfinansierade doktorander i kostvetenskap. Inom idrottsvetenskap finns det idag sex externfinansierade doktorander.

Rekommendationer

- Värna om de kvaliteter som har byggts upp inom programmens kurser för att säkerställa en fortsatt hög vetenskaplig nivå inom programmen.
- Etablera stabila samarbeten med relevanta forsknings- och utbildningsmiljöer
- Utveckla en tydlig och långsiktig strategi för kompetensförsörjning inom institutionens forskar-/läarkår.
- Tydliggör för studenter på programmen vilka utbildningsmöjligheter och akademiska karriärvägar som är möjliga efter studier på programmen. Långsiktigt arbete med kompetensförsörjning behöver börja redan år 1 med studenter på grundnivå.
- Utred möjligheter att skapa intresse hos avnämjarorganisationer för externfinansierade doktorandtjänster inom kostvetenskap för att på så sätt stärka finansiering och därmed öka antal doktorander inom institutionens forskarutbildning.

Avnämarsamverkan

Bedömargruppen ser att det saknas ett stabilt strategiskt, systematiskt och långsiktigt samarbete mellan utbildningarna och aktörer på arbetsmarknaden. Vi ser att det från institutionen och utbildningarnas sida skulle kunna utvecklas ett mer aktivt samarbete med avnämare. Vi fick under platsbesöket beskrivningar om flera försök att ha samarbeten, men att dessa av olika skäl kommit att falla. Bedömargruppen, samt de avnämarrrepresentanter vi träffade, ser att det finns stora möjligheter att utveckla samverkan med aktörer på arbetsmarknaden för att utveckla programmen på ett sätt som kan göra dess innehåll starkare i relation till de slag av yrkesroller som kan vara aktuella efter programstudier. Med en sådan utveckling som grund kan programmen marknadsföras på tydligare sätt till potentiella studenter, innevarande studenter samt till aktörer på arbetsmarknaden.

Rekommendationer

- Skapa en struktur för ett aktivt samarbete för att etablera fasta samarbetsformer mellan programmen och arbetsmarknad. Samarbetet behöver drivas och ägas av GU. Det kan t ex göras genom att inrätta advisory board för programmen där avnämarrrepresentanter ingår. Ett annat alternativ är att tillsätta avnämarrrepresentanter och ge dessa en tydlig roll i alla programråd. I uppbyggnad av samarbeten mellan program och arbetsmarknad behöver institutionens erfarenheter av tidigare samarbeten tillvaratas både för att bygga vidare på sådant som fungerat bra samt för att undvika eventuella fallgropar och svårigheter i samarbeten.
- Bygg upp en organisation och former för att utveckla ett systematiskt arbete för stöd, styrning och uppföljning av VFU där institutionen har en aktiv roll för att etablera och upprätthålla kontakter med strategiskt viktiga avnämjarorganisationer.
- Utveckla och aktivera den roll som VFU-handledare har så att så att dessa kan engageras i arbetsmarknadsdagar, utgöra kontakter för examensarbeten inom avnämjarorganisationer etc.
- Bygg upp rutiner för att studenter ska kunna skriva kandidatuppsatser inom ramen för uppslag från avnämare.

Bedömargruppens programspecifika reflektioner och rekommendationer

Utöver de generella rekommendationer som gäller alla program presenteras nedan kommentarer och rekommendationer som gäller vart och ett av programmen.

Kostekonomprogrammet

Söktrycket till programmet är lågt. De studenter som söker till programmen har sökmönster som ger en ganska tydlig bild av personer med intresse för olika yrkesutbildningar inom kost- och hälsoområdet. Program med hälsoprofil, kostvetarprogram och dietistutbildning är de utbildningar som är huvudalternativen för de sökande till kostekonomprogrammet. Genomströmningen på programmet är, i jämförelse med de övriga programmen, ganska god.

Arbetsmarknaden för de personer som genomgått programmet är god. I mötet med avnämarenrepresentanter blev det tydligt att arbetsmarknaden för kostekonomier handlar om arbetsuppgifter där kostekonomier har inflytande över offentliga måltider för målgrupper som till exempel barn och äldre. Offentlig sektor har behov av att utveckla arbetet med måltider, inte minst ur hållbarhetsperspektiv. Kostekonomier har viktiga uppgifter att fylla, men arbetsgivare har idag svårt att rekrytera till kostchefstjänster. Studenter på programmet behöver god förståelse för den arbetsmarknad de utbildas för.

Lärare på programmet har en stark professionskompetens. Å andra sidan har lärare på programmet lägre vetenskaplig kompetensnivå än vid de andra programmen. Det finns en risk att det blir ett gap mellan professionskurser/ämneskurser och de vetenskapligt fokuserade kurserna, t ex Vetenskapliga metoder I och II. Bedömargruppen har identifierat professionsrelaterade kurser och kursmoment där den vetenskapliga förankringen skulle behöva utvecklas och stärkas.

Rekommendationer för Kostekonomprogrammet

- Kursinnehållet i kostekonomprogrammet ger en tydlig profil mot yrkesområdet som programmet utbildar för, men programmet skulle kunna utvecklas innehållsligt mot bland annat beteendevetenskap, kommunikation, arbetsrätt och projektledning för att stärka kompetenser som är viktiga för ledningsarbete.
- Utveckla det vetenskapliga innehållet inom programmets professionsinriktade kurser genom att använda relevant litteratur och uppgifter som stimulerar ett vetenskapligt förhållningssätt. Utveckla samarbete med andra vetenskapliga miljöer inom GU och förstärk och utveckla området genom egen forskning vid institutionen.
- Utveckla samarbetet med avnämare för att utveckla programmets innehåll samt för att via samverkan på bättre sätt kunna synliggöra arbetsmarknadens bredd, behov och attraktionskraft för presumtiva studenter. Alumner kan utgöra en bra grupp för avnämarmarknader.
- Överväg namnbyte på programmet och/eller kurser för att ha ett namn som tydligt beskriver programmets aktualitet och relevans på sätt som kan öka programmets attraktionskraft för presumtiva studenter.

Hälsopromotion och Sports Coaching (HP, SC)

Vi väljer att diskutera programmen för Hälsopromotion, med dess båda inriktningar mot kostvetenskap respektive idrottsvetenskap, och Sports coaching i ett och samma avsnitt då det finns många likheter mellan de problem som gäller för dessa program.

Söktrycket till de båda programmen är lågt och har över tid varit sjunkande. Man har gjort satsningar på marknadsföring för programmen, men söktrycket är alltför lågt. Genomströmningen är låg på båda programmen. Man har gjort stora överintag för att försöka säkerställa studentgruppernas storlek i slutet

av utbildningarna. Studenternas sökmönster till programmen visar att de som söker HP-I har många likheter med de som söker till SC. De studenter som söker HP-K har många likheter med de som söker till KE.

Programmets innehåll och utformning med omfattande samläsning mellan programmen och inriktningarna har hos bedömargruppen väckt frågor om vad som utgör respektive program och inriktning dess unika profil och bidrag som utbildning. Då arbetsmarknaden efter studier på programmen är oklar så blir det ännu mera förvirrande med två program som "överlappar" varandra. Vid platsbesöket beskrevs den omfattande samläsningen mellan HP och SC som ett problem för framförallt HP-I som har en otydlig profil i jämförelse med SC. Kursernas fokus på idrottsrörelse och idrottsliga prestationer riskerar att överskugga den för HP mer relevanta inriktningen mot fysisk aktivitet och hälsa. För HP-K är det inte riktigt samma problematik då KE och HP-K har profiler som är mer separerade än de mellan HP-I och SC.

Arbetsmarknaden efter avslutad utbildning på SC och HP-programmen framträder som svag och otydlig både i alumnuppföljningar, branschanalyser, samt i samtal med utbildningsföreträdare, studievägledare och studenter i samband med platsbesöket. Det är definitivt ett problem att rekrytera studenter till och driva professionsinriktade utbildningar där arbetsmarknaden är svag och otydlig. Marknaden för "akademiska" coacher är tveksam. "Idrotten" äger sin egen arbetsmarknad och föredrar ofta personer som har "traditionell" idrottsutbildning – möjligen i kombination med "akademisk" coachutbildning.

Vi fick under platsbesöket bilden av att studenter på programmen inte tror att en examen från programmen är en fullgod utbildning för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. De tror att de behöver komplettera med någon annan yrkesexamen för att kunna få jobb. Detta tolkar vi som signaler på att man inom HP-utbildningen inte varit tillräckligt tydliga med den hälsopromotiva idén. Hela HP utbildningen ska bygga på ett hälsofrämjande synsätt som motsatts till det patogena förhållningsätt som dominerar inom hälso- och sjukvårdsutbildningarna. Studenterna behöver efter avslutad utbildning förstått och införlivat ett hälsofrämjande förhållningssätt som är det som är en spetskompetens att marknadsföra mot arbetsmarknaden.

Samtalet med avnämarrrepresentanter gav en delvis annorlunda bild. Från avnämarnas sida beskrevs större arbetsmarknadsmöjligheter än vad som i övrigt framkommit. Framför allt angavs att den goda vetenskapliga skolningen bidra till anställningsbarhet efter utbildningen.

Efter SC är idrottsrörelsen en huvudsaklig arbetsmarknad, där grenspecifika erfarenheter och kompetenser helt avgörande för möjligheter att få arbete inom idrottsrörelsen efter utbildningen. För personer som läst HP-I är idrottsrörelsen inte en huvudsaklig arbetsmarknad. Dvs det finns skäl att för studenter och avnämare tydliggöra de olika arbetsmarknader som gäller för de olika idrottsvetenskapliga programmen. Arbetsmarknaden för de båda kostvetenskapliga programmen skiljer sig också åt i och med att arbetsmarknaden efter KE är tydlig och stark, medan arbetsmarknaden efter HP-K är svag och otydlig.

Det behövs insatser för att stärka programmets koppling till arbetsmarknaden för att var och en av utbildningarna och inriktningarna ska kunna marknadsföras som relevanta utbildningar att läsa och för att studenter och arbetsmarknad ska kunna se vilken potential studenter som läst programmet har för etablering på arbetsmarknaden.

Det har tidigare funnits en "personlig entreprenörskurs" som tidigare studenter uppskattade och bedömt som inslag som behövs i den här typen av utbildning. Det är kunskaper som kan underlätta etablering på arbetsmarknaden efter avslutad utbildning. Oavsett vilken typ av arbete studenterna kommer att söka sig till så behöver dessa studenter kunna jobba aktivt med att tydliggöra sitt kunskapsmässiga bidrag till arbetsmarknaden. Kartläggning och formulering av egna drivkrafter och intressen och kunskaper om kommunikation och marknadsföring kan vara viktiga verktyg för detta.

Vid en motsvarande utbildningar vid Linnéuniversitetet har man integrerat ett kompendium "LNU Karriär" som studenterna fick jobba med under utbildningens gång för att bli mer "startklara" inför övergång från studier till arbetsmarknaden.

Vi bedömer att satsningen på strimmakurser är insatser som är bra och lovvärda för att stärka programmets och inriktningarnas profiler. Strimmakursen är idag en frivillig, valbar kurs som idag ligger utanför programmen. Strimmakurserna skulle behöva integreras i programmen och göras obligatoriska. Strimmakursen bör också ha en tydlig koppling till aktuell arbetsmarknad där arbetslivsrepresentanter kan medverka för att bidra till bryggan teori-praktik. Strimma kursen bör också kopplas ihop med VFU för återigen koppla ihop teori-praktik. Strimmakurserna behöver för HP bygga på att det hälsofrämjande förhållningssättet tillämpas och praktiseras som brygga mellan teori och praktik.

Vi ser att det i de båda programmen saknas explicit kursinnehåll som ger studenterna kunskaper och färdigheter för yrkesverksamhet i organisatoriska sammanhang med arbetsuppgifter på övergripande strategisk nivå. Det saknas t ex kursinnehåll om ledarskap och projektledning. Flera av de avnämare vi träffade gav uttryck för att projektledningskompetens är viktig för studenter på programmen. Att kunna leda projekt kan vara viktigt inte minst beroende på att "den första foten innanför dörren" på en arbetsplats ofta består av ett (kortare) projekt.

Vi ser inte heller att utbildningarnas organisatoriska närhet till pedagogiska forskningsmiljöer innebär någon tydligt innehållsfokus på lärande i programmen. Vi uppfattar detta perspektiv som ett mer underliggande perspektiv i programmen, men som skulle kunna ha potential att utvecklas inom både HP och SC. Coachrollen är närbesläktad med läraren eller mentorn och kräver god pedagogisk kompetens.

Rekommendationer HP och SC

- Tydliggör för potentiella studenter, nya studenter och utbildningen igenom det som särskiljer de här utbildningarna gentemot de mer "sjukvårdsinriktade" utbildningarna som dietist och fysioterapeut.
- Utveckla och profilera programmen och inriktningarnas innehåll för att stärka yrkesrelevans. Integrera strimmakurserna i programkursernas ordinarie innehåll och utveckla den ytterligare med fler inslag av utbildningens koppling till arbetsmarknad.
- Studenter som läser programmen behöver utveckla sin förmåga att klargöra och kommunicera sin egen kompetens. Integrera programinnehåll och stöd från studie- och karriärvägledning för att stötta studenterna att ta eget ansvar vara aktiva för driva sin egen kunskaps och professionsutveckling.

För SC:

- Programmet bör spetsas och inte vara så generellt genom att lägga till kursinnehåll i programmet om ledarskap och projektledning.
- Ge tydlig programinformation till studenter på SC både i samband med rekrytering och kontinuerligt inom programmen för att tydliggöra vikten av att studenten vid sidan av studierna har ett engagemang i idrottsrörelser.

För HP:

- Kärnan i utbildningen, det hälsofrämjande förhållningssättet behöver bli mycket tydligare och systematiskt genomsyra programmet.
- Utveckla kursinnehåll i programmet om projektledning och om ledarskap som främjar hälsa.
- Inriktning idrott bör inriktas mer mot fysisk aktivitet och hälsa än mot idrottsperspektiv – som för tankarna till prestationer, idrottsföreningar och den traditionella idrottsrörelsen.

Bedömargruppens kommentarer med utgångspunkt i bedömningskriterierna

Vi har i föregående avsnitt valt att fokusera både de problemområden som fakultets- och institutionsledningen lyfte inför utvärderingen och de problemområden som vi själva identifierade både under förberedelserna inför platsbesöket och i samband med platsbesöket. Det innebär att vi inte har arbetat strikt för att följa upp utbildningarna i enlighet med kvalitetskriterierna. Vi ser detta som fullt rimliga prioriteringar, men det innebär samtidigt att det finns kriterieområden där vi inte gör några bedömningar. I nedanstående avsnitt ges korta kommentarer till vart och ett av bedömningskriterierna samt bedömargruppens förslag i punktform.

Att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och examensmål

Utifrån information i underlagen och intervjuer är det inte möjligt att generellt bedöma hur man genom kursernas innehåll byggt progression och röd tråd inom programmen mot generell examen samt de lokala mål som finns fastställda utbildningsplanerna. Att detta är tydligt för studenter och lärare är av vikt och det kan finnas ett behov av ett gemensamt arbete för kurser och program i detta. Men som vi tidigare framhållit är uppsatserna av mycket god kvalitet och visar progression och röd tråd i vetenskaplig kompetens och det vetenskapliga skivandet.

- Förslag: använd examensmålsmatriser för översikt över programmets innehåll. I examensmålsmatris läggs lärandemål i alla kurser in och relateras både till högskoleförordningens examensmål för generell kandidatexamen samt de lokala examensmålen.

Utifrån information i underlagen och intervjuer är det inte möjligt att generellt bedöma om kursernas lärandemål säkerställs i examinationer och att det finns bedömningskriterier som säkerställer att lärandemålen uppfylls. Vår uppfattning är att detta varierar mellan kurser finnas variationer mellan kurser och att det därmed kan finnas brister.

- Förslag: se över att alla kurser har en tydlig länkning mellan lärandemål, examination, bedömning och uppföljning.

Med anledning av att det är så mycket samläsning mellan programmen och inriktningarna är det för bedömargruppen otydligt hur man säkerställer vart och ett av programmets och inriktningarnas profil.

- Förslag: se för vart och ett av programmen och inriktningarna över hur programmets och inriktningarnas profil säkerställs genom hela programmen.

Inom HP och SC finns en termin där studenten har full valfrihet att välja kurs. Denna termin innebär alltså att terminen inte kan utgöra grund för utbildningens planering av röd tråd mot examensmålen. Den valfria terminen utgör dock en möjlighet för studenten att profilera sin utbildning.

- Förslag: Tydliggör i studie- och karriärvägledning hur studenten kan profilera sin utbildning genom sina fria kursval.

Att undervisningen sätter studenternas lärande i centrum

Utifrån information i underlagen och intervjuer är det inte möjligt att bedöma om studenternas lärande sätts i centrum. Eventuellt finns brister i detta då det är svårt att se i dokumenten vad det är för läraråterkoppling som ges till student i programmets kurser. Vi ser dock att det förekommer en del kamratåterkoppling i kurserna.

- Förslag: Se över hur man arbetar inom programmen för att sätta studenternas lärande i centrum. Identifiera eventuella utvecklingsbehov.

- Förslag: Se över hur man inom programmens samtliga kurser arbetar för att säkerställa att studenter får återkoppling från lärare under hela utbildningen. Identifiera eventuella utvecklingsbehov.

Vid platsbesöket diskuterades bristande studentengagemang för kursuppföljning och kursutveckling. Det tycktes som att man fastnat i arbetet på grund av låga svarsfrekvenser på kursvärderingar.

- Förslag: se över hur man med enkla medel kan utveckla nya former för att tillvarata studenters erfarenheter. Tex genom att ha färre frågor på skriftliga kursvärderingar, införa återkommande muntliga, dokumenterade studentdialoger samt ha en tydligare återkoppling till studenterna om vilka förändringar som planeras/genomförts.

Att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet

Vetenskaplig kompetens och beprövad erfarenhet har kommenterats i bedömargruppens generella rekommendationer. Utöver det som anges där ges några ytterligare förslag till hur detta kan stärkas i programmen.

- Förslag: Se över samarbetsavtal med lärosäten i andra länder för student-, lärar- och forskningsutbyte. Vid behov, utveckla!
- Förslag: Utveckla ett systematiskt kunskapsutbyte med de institutioner som har motsvarande utbildningar inom landet.

Att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll samt att de har aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens

Bedömargruppen har genom underlag fått en uppfattning om lärares akademiska grad. Vi kan däremot inte bedöma lärarnas högskolepedagogiska och ämnesdidaktiska kompetens.

- Förslag: gör en översyn av lärarnas högskolepedagogiska och ämnesdidaktiska kompetens och använd denna kunskap som grund för att planera lärarnas kompetensutveckling.

Att utbildningen är relevant för studenternas och samhällets behov

Detta utgör ett centralt tema för bedömargruppens reflektioner och rekommendationer och kommenteras därför inte här.

Att studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

Bedömargruppen har fått signaler om att studentkåren har haft svårt att besätta platser i beredande och beslutande organ.

- Förslag: för dialog med studentorganisationer och studentgrupper om hur studentinflytande och studentmedverkan i uppföljning och utveckling av utbildningarna kan stärkas. Väl fungerande studerandenätverk i anslutning till programmen kan bidra till framtida alumnverksamheter.

Att en för alla studenter tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger

Bedömargruppen har inte fått några signaler om att detta utgör något problemområde för programmets studenter.

Att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

Detta utgör ett centralt tema för bedömargruppens reflektioner och rekommendationer och kommenteras därför inte här.

Bilaga 1- Skriftlig reflektion från IKI inför utvärderingen

Institutionen för kost- och idrottsvetenskap (IKI) är placerad vid utbildningsvetenskaplig fakultet och bedriver utbildning och forskning inom två ämnesområden, kost- och idrottsvetenskap. Båda ämnesområdena är till sin natur tvärvetenskapliga och spänner över både natur- och samhällsvetenskapliga kunskapsområden. Institutionens forskning och den samlade kompetensen hos medarbetarna har utvecklats kraftigt under den senaste femårsperioden. I termer av vetenskaplig kompetens hade IKI när GU 2010 genomförde sin forskningsutvärdering (RED10) en docent och en professor. Idag finns det sju docenter och fem professorer vid institutionen. Därtill finns det mycket god professionsrelaterad kompetens inom centrala tillämpningsområden för de utbildningar som bedrivs.

Vid institutionen definieras idrottsvetenskap som idrott och fysisk aktivitet ur ett tvärvetenskapligt perspektiv. Idrottsvetenskap innefattar därmed studiet av den idrottande/fysiskt aktiva individen, idrottskulturens utveckling i samhället och idrott som ett samlingsbegrepp för elit-, motions-, och upplevelseidrott samt friluftsliv och rekreation.

Kostvetenskap definieras som människors möte med maten ur ett tvärvetenskapligt perspektiv. Den kostvetenskapliga kunskapsutvecklingen och forskningen behandlar bland annat individers och kostansvarigas val och vanor i dagligt liv, samt möjligheter och hinder för att hantera dessa. Det kan gälla såväl måltiden som kosten i sin helhet.

Inom det utbildningsvetenskapliga fältet är det naturligt att lärande, förändringsarbete samt människors tankar och uppfattningar utgör utgångspunkt för frågeställningar i kunskapsutvecklingen.

IKI bedriver tre kandidatprogram inom ramen för sitt utbildningsuppdrag vid utbildningsvetenskapliga fakulteten. Programmen är relaterade till tre specifika kompetensområden: hälsopromotion, kostekonomi med inriktning mot ledarskap och sports coaching. Programmet i hälsopromotion har två inriktningar som relaterar till de två huvudområdena kost- respektive idrottsvetenskap (HP-K och HP-I). Programmet i sports coaching (SC) har idrottsvetenskap som huvudområde och kostekonomiprogrammet (KE) har kostvetenskap som huvudområde, men samtliga program utbildar för en kompetens som går utöver vad som ryms i huvudområdenas allmänna profilering.

Det finns relativt stora överlapp (i form av samläsning) mellan de olika utbildningarna. HP-K samläser de kostvetenskapliga ämneskurserna med KE och HP-I samläser de idrottsvetenskapliga ämneskurserna med SC. HP-K och HP-I samläser ett antal hälsorelaterade kurser. Samläsningen innebär att huvudområdena kan hållas ihop och få en tydlig progression. Det ska i sammanhanget nämnas att båda ämnena fick betyget *hög kvalitet* vid UKÄ:s utvärdering 2011-2014. Samläsningen inom huvudområdena har vi arbetat mycket och strategiskt med vilket, förutom större kostnadseffektivitet då kurserna blir större, innebär en ökad samsyn och högre kvalitet med en större kritisk massa. Priset för den relativt omfattande samläsningen är att möjligheterna att profilera de olika utbildningsprogrammen begränsas. Det inledande året är t.ex. väsentligen identiskt för HP-K och KE respektive HP-I och SC. Det finns också en samläsning mellan samtliga program inom ramen för den vetenskapsteoretiska och metodiska skolningen. Den inledande kurser på samtliga tre utbildningarna är gemensam och under utbildningen läser man samma metodkurser (två kurser om 7,5 hp) och en gemensam uppsatskurs.

De exempel på kursmaterial som tagits fram i detta underlag avser att spegla båda huvudområdenas bredd (natur- och samhällsvetenskap), den vetenskapliga metodskolningen och de tre programmens profilerande kurser. Detta material speglar också den stora bredd i undervisnings- och examinationsformer som kännetecknar institutionen. Som alltid finns det både styrkor och svagheter med en stor variation i hur kurser läggs upp och genomförs. Studenterna får en varierad och bred erfarenhet av olika undervisningsformer och förhållningssätt till vetenskap och kunskapsbildning i allmänhet. Baksidan av denna bredd har visat sig i kritiska synpunkter på väl stora variationer i synsätt och riktlinjer för vetenskaplighet, men också avseende kravnivå och hur olika lärare konkret bedömer studentprestationer.

Frågan om bedömningspraktik och kravnivåer är också högst levande på institutionen och har återkommande varit uppe som tema på institutionens pedagogiska forum. Den tvär- och flervetenskaplighet som kännetecknar institutionen är utmanande med avseende på gemensam pedagogisk grundsyn och upprätthållandet av en någorlunda gemensam kravnivå.

De tre utbildningarna är inga egentliga professionsutbildningar, men har ett starkt fokus på yrkesmässig kunskap och kompetens. De områden som utbildningarna riktar sig mot sägs ofta ligga i tiden och ha hög samhällsrelevans. Arbetsmarknadssituationen inom hälsopromotion och sports coaching är dock utmanande och det finns bland studenter på dessa utbildningar en viss oro för framtida karriärmöjligheter. Arbetsmarknadsanknytningen är därför en viktig fråga som fått allt större betydelse och som i dagsläget står i fokus för programutvecklingen. Kostekonomerna har en bättre arbetsmarknadssituation än övriga program och flertalet av dem som fullföljer denna utbildning arbetar inom ett par år inom branschen med ett arbete som inriktnings- och kvalifikationsmässigt ligger i linje med utbildningens målbild.

Utbildningsorganisationen vid institutionen består av en utbildningsansvarig (Peter Korp), två studierektorer (Eva-Carin Lindgren för idrott och Annica Strandh Johansson för kost) och en programansvarig för respektive program (Beatrix Algurén för HP-I, Lena Gripeteg för HP-K, Annica Strandh Johansson för KE och Natalie Barker-Ruchti för SC). Programmen har också ett programråd med företrädare för lärare, studenter och alumner. Programansvarig är ordförande för programrådet. Programråden har till uppgift att *vara rådgivande och rekommendera hur utbildningsprogrammet bör utvecklas, ingå i beredningen vid revidering av utbildningsprogrammet samt följa upp och kvalitetssäkra programmets utveckling*. Samtliga programråd har idag representanter för både studenter och avnämare. Under en följd av år har det varit svag studentrepresentation, men i dagsläget finns det ett stort engagemang i institutionens utbildningar från studenternas sida. Programråden sammanträder 2 eller 3 gånger per termin.

Det finns också en programansvarsgrupp där utbildningsansvarig är ordförande som samlar de programansvariga (och inriktningsansvariga för lärarutbildningens ämnen Hem och konsumentkunskap samt Idrott och hälsa) vid ett par tillfällen per termin. Programansvarsgruppen behandlar programgemensamma frågor och har varit viktig för diskussioner om samläsning och ämnesmässig progression, men också för frågor relaterade till gemensamma studentaktiviteter, marknadsföring, alumnerksamhet m.m. Programansvarsgruppen speglar också det faktum att, då institutionen är relativt liten och har mycket utbildning på grundnivå, så krävs samordning och programöverskridande diskussioner.

Det material som sammanställts består av utbildningsplaner för samtliga program.

- Samtliga kursplaner finns i mappen *Kursplaner* och de är sorterade i "bokstavsordning". I kursplanemappen finns ett dokument med alla kursplaner listade och där finns också en översikt av studiegången för respektive program där de kursplaner som ingår i programmet specificeras. I denna översikt är kurser som tagits ut som fördjupande exempel gulmarkerade.
- I mappen *Kursmaterial* finns scheman, kursguider, kursutvärderingar och i vissa fall specifika examinations-/seminarieuppgifter samlade för dessa (gulmarkerade kurser).
- I mappen *Exempel på examinationsuppgifter och studentsvar* finns just examinationsuppgifter och exempel på starka (VG) och svaga ("långt" G) svar från studenter som exempel på bedömningsprocedur, kravnivå och spännvidd mellan övre och nedre delen av betygsskalan. Här finns exempel från fem kurser.
- I mappen *Programrapporter* finns de rapporter som sammanställdes under våren och som presenterats för fakultetens Beredning för utbildning på grund- och avancerad nivå (BUGA). Det har tidigare inte tagits fram samlade programrapporter för de aktuella utbildningarna.
- I mappen *Programråd/programansvar* finns de olika programråden presenterade och där finns också programrådets uppdrag (från fakulteten) samt den organisation som finns på institutionen för programansvar, programråd och programansvarsgrupp. I mappen finns också undermappar med minnesanteckningar från programråden.
- I mappen *Styrdokument, rutiner, PM mm* finns en specifik styrdokument för utbildningsverksamheten vid institutionen inklusive riktlinjer för uppsatsarbeten. Där finns också institutionens Handlings- och verksamhetsplan som bl.a. behandlar utbildningsfrågor.
- Självvärderingar och beslut från *UKÄ:s utvärderingar* av våra ämnen finns i en egen mapp.
- En *lärarlista* med kompetens, tjänsteomfattning och andel av tjänst som under VT16 ägnats åt utbildning på grundnivå finns också med.
- Under HT15 genomfördes en *alumnuppföljning* för de tre aktuella programmen och en rapport från denna uppföljning finns i underlaget.

Peter Korp
Pro-prefekt och utbildningsansvarig

Bilaga 2- Översikt programmens kurser (hämtat från utbildningsplaner)

Färgmarkering visar kurser som återfinns i flera program/inriktningar.

	Kostekonomi	Hälsopromotion		Sports coaching
	Huvudområde kostvetenskap	Inr kostvetenskap Huvudområde kostvetenskap	Inr idrottsvetenskap Huvudområde idrottsvetenskap	Huvudområde idrottsvetenskap
T1				
	Vetenskap och profession 7,5hp	Vetenskap och profession 7,5hp	Vetenskap och profession 7,5hp	Vetenskap och profession 7,5hp
	Introduktion till kostvetenskap 7,5hp	Introduktion till kostvetenskap 7,5hp	Sociologiska perspektiv på idrott 7,5hp	Sociologiska perspektiv på idrott 7,5hp
	Maten i samhället 7,5hp	Fysiologi 7,5hp	Socialpsykologiska perspektiv på idrott 7,5hp	Socialpsykologiska perspektiv på idrott 7,5hp
	Livsmedelskemi och näringsbiokemi 7,5hp	Livsmedelskemi och näringsbiokemi 7,5hp	Anatomi 7,5hp	Anatomi 7,5hp
T2				
	Fysiologi 2,5hp	Hälsopromotion 2,5hp	Hälsopromotion 2,5hp	Pedagogiska perspektiv på coaching 7,5 hp
	Livsmedelsvetenskap 9hp	Livsmedelsvetenskap 9hp	Hållbar utveckling för fysisk aktivitet 5hp	
	Näringslära och tillämpad näringslära 13,5h	Näringslära och tillämpad näringslära 13,5hp	Idrottsfysiologi 7,5hp	Idrottsfysiologi 7,5 hp
			Rörelselära och biomekanik 7,5 hp	Rörelselära och biomekanik 7,5 hp
	Dietetik och sjukdomslära 5hp	Dietetik och sjukdomslära 5hp	Träningslära 7,5hp	Träningslära 7,5hp
T3				
	Vetenskapliga metoder I 7,5hp	Vetenskapliga metoder I 7,5hp	Vetenskapliga metoder I 7,5hp	Vetenskapliga metoder I 7,5 hp
	Måltidsservice med verksamhetsförlagd utbildning 15hp	Näringslära fördjupningskurs 7,5hp	Fysisk aktivitet och hälsa 7,5hp	Idrottspsykologi 7,5 hp
		Maten i samhället 7,5hp	Fysisk aktivitet, stress och hälsa 7,5hp	Idrott och ledarskap I 7,5 hp
	Ledarskap i storhushåll och restaurang I 7,5hp	Coaching 7,5hp	Coaching 7,5hp	Projektarbete i idrottsvetenskap 7,5 hp
T4				
	Företagsekonomi (I, II) I. Redovisning och ekonomistyrning 7.5hp	Folkhälsovetenskap 7,5hp	Folkhälsovetenskap 7,5hp	Coaching 7,5 hp
	II. Marknadsföring och strategisk ledning av tjänsteföretag 7.5hp	Epidemiologi 7,5hp	Epidemiologi 7,5hp	Verksamhetsförlagd utbildning, VFU 15 hp
	Entreprenörskap med arbetsrätt 15hp	Hälsofrämjande arbete – pedagogiska och psykologiska perspektiv 7,5hp	Hälsofrämjande arbete – pedagogiska och psykologiska perspektiv 7,5hp	
		Hälsokommunikation 7,5hp	Hälsokommunikation 7,5hp	Idrott och ledarskap II 7,5 hp
T5				
	Gastronomi 7,5hp	Valbara kurser totalt 30 hp	Valbara kurser totalt 30 hp	Valbara kurser totalt 30 hp
	Mat och dryck i kombination med sensorik 7,5hp			
	Dietetik med tillämpningar 7,5hp			
	Ledarskap i storhushåll och restaurang II 7,5hp			
T6				
	Vetenskapliga metoder II 7,5hp	Vetenskapliga metoder II 7,5hp	Vetenskapliga metoder II 7,5hp	Vetenskapliga metoder II 7,5 hp
	Verksamhetsförlagd utbildning 7,5hp	Verksamhetsförlagd utbildning 7,5hp	Verksamhetsförlagd utbildning 7,5hp	Hållbar Sports Coaching 7,5 hp
	Kandidatuppsats 15hp	Kandidatuppsats 15hp	Kandidatuppsats 15hp	Kandidatuppsats 15 hp

Bilaga 3 - Översikt utbildningar Friskvård/Hälsa

Utbildningsprogram vid svenska lärosäten inom området **Friskvård/Hälsa** som kommer upp vid sökning i Studentum.se. Listan är inte med säkerhet komplett, men ger en bild över utbildningsutbudet inom Idrottsvetenskap, Kostvetenskap, Folkhälsovetenskap och andra mer eller mindre angränsande huvudområden.

Yrkesexamen		
Arbets terapeutprogrammet		
Audionomprogrammet		
Barnmorskeprogrammet		
Biomedicinska analytikerprogrammet		
Dietistprogrammet		
Fysioterapeut		
Specialistsjuksköterska		
Tandhygienistprogrammet		
Generell examen, grundnivå	Huvud- område	Ort
Folkhälsovetenskapligt program med hälsoekonomi	Folkhälsovetenskap med hälsoekonomi	Göteborgs universitet SA
Folkhälsopedagogiskt program	Folkhälsovetenskap	Högskolan Kristianstad
Folkhälsoprogrammet	Folkhälsovetenskap	Mälardalens högskola
Folkhälsostrateg för hållbar utveckling	Folkhälsovetenskap	Högskolan i Gävle
Folkhälsovetenskapligt program	Folkhälsovetenskap	Högskolan i Skövde
Sports Coaching, kandidatprogram	Idrottsvetenskap	Göteborgs universitet
Fysisk aktivitet, Hälsa och Friluftsliv - Idrottsvetenskapligt program	Idrottsvetenskap	Linnéuniversitetet
Hälsocoach	Idrottsvetenskap	Högskolan i Skövde
Hälsopedagogprogrammet	Idrottsvetenskap	Gymnastik- och idrottshögskolan
Idrottsvetenskapliga programmet	Idrottsvetenskap	Umeå universitet
Idrottsvetenskapligt program inriktning idrottscoaching	Idrottsvetenskap	Karlstads universitet
Tränarprogrammet	Idrotts- och hälsovetenskap, inriktning tränarskap	Högskolan Dalarna
Hälsövägledning, kandidat hälsopromotion	Hälsopromotion, Hälsövägledning	Luleå tekniska universitet
Kandidatprogram i Service Management, Health Management	Service Management	Lunds universitet
Kostvetarprogram	Kostvetenskap	Uppsala Universitet
Hälsopromotion, Kostvetenskap/ Idrottsvetenskap	Kostvetenskap Idrottsvetenskap	Göteborgs universitet
Kostekonomi med inriktning mot ledarskap, kandidatprogram	Kostvetenskap	Göteborgs universitet

Kandidatprogram i nutrition	Nutrition	Stockholms universitet
Måltidsekologprogrammet	Miljövetenskap/ Måltidskunskap och värdska	Örebro universitet
Nutrition och livsmedelsvetenskap	Kemi	Linnéuniversitetet
Hälsovetenskapliga programmet, inriktning biovetenskap	Biomedicinsk vetenskap	Linnéuniversitetet
Programmet för Hälsa och Rehabilitering i arbetslivet	Rehabiliteringsvetenskap	Mittuniversitetet
Programmet Management in Sport and Recreation	Företagsekonomi/ Idrott/ Medie- och kommunikationsvetenskap	Örebro universitet
Generell examen, avancerad nivå		
Magisterprogram i Folkhälsovetenskap	Folkhälsovetenskap	Umeå universitet
Masterprogram i folkhälsovetenskap	Folkhälsovetenskap	Linköpings universitet
Masterprogram i folkhälsa	Folkhälsa	Uppsala Universitet
Masterprogram i folkhälsa: samhälleliga och individuella perspektiv	Folkhälsovetenskap	Stockholms universitet
Masterprogram i folkhälsovetenskap	Folkhälsovetenskap	Lunds universitet Umeå universitet
Magisterutbildning i hälsovetenskap, Folkhälsovetenskap	Folkhälsovetenskap	Mittuniversitetet
Masterprogrammet i folkhälsovetenskap - inriktning hälsoekonomi, policy och management	Folkhälsovetenskap	Karolinska Institutet
Masterutbildning i hälsovetenskap,	Folkhälsovetenskap/ Omvårdnad	Mittuniversitetet
Masterprogram i folkhälsovetenskap med hälsoekonomi	Folkhälsovetenskap med hälsoekonomi	Göteborgs universitet, SA samt Umeå universitet
Magisterutbildning i hälsovetenskap, Omvårdnad	Folkhälsovetenskap/ Omvårdnad	Mittuniversitetet
Fysisk aktivitet, friluftsliv och hälsa, magisterprogram	Idrottsvetenskap	Linnéuniversitetet
Magister i Mat och måltidskunskap	Mat- och måltidskunskap	Högskolan Kristianstad
Masterprogram i nutrition	Nutrition	Stockholms universitet
Masterprogram i global hälsa	Global hälsa	Göteborgs universitet
Magisterprogrammet i global hälsa	Global hälsa	Karolinska Institutet
Master Programme in International Humanitarian Action	International Humanitarian Action	Uppsala Universitet
Masterprogram i internationell hälsa	Internationell hälsa	Uppsala Universitet
Magisterprogram i humanitärt arbete vid konflikter	International Humanitarian Action	Uppsala Universitet
Masterprogram i reproduktiv och perinatal hälsa	Reproduktiv och perinatal hälsa	Göteborgs universitet, SA
Masterprogram i didaktik, Ämnesdidaktik, Idrott och hälsa	Allmändidaktik/ Ämnesdidaktik med vald specialisering	Göteborgs universitet

Infectious Disease Control (INT)	Miljövetenskap	Södertörns Högskola
Magisterprogram - Arbetsliv, hälsa och rehabilitering	Rehabiliteringsvetenskap	Mittuniversitetet
Masterprogram i hälsa och livsstil	Hälsa och livsstil	Högskolan i Halmstad
Masterprogram inom hälsovetenskap, Inriktning folkhälsovetenskap	Hälsovetenskap	Karlstads universitet
Masterprogram Integrerad hälsovetenskap	Hälsovetenskap	Högskolan Kristianstad
Masterprogrammet i hälsoinformatik	Hälsoinformatik	Karolinska Institutet
Outdoor Environments for Health and Well-being - Master's Programme	Landskapsarkitektur	Sveriges lantbruksuniversitet SLU
Sexologi, masterprogram	Sexologi	Malmö Högskola
Verksamhetsutveckling, magisterprogram i hälsopromotion med inriktning mot arbetsintegrerat lärande	Hälsopromotion/ Pedagogik/ Socialt arbete/ Sociologi/ Vårdvetenskap	Högskolan Väst
Välfärd och hälsa: masterprogram	Välfärd och hälsa	Malmö Högskola

Kostekonom/kostvetarprogrammen

Institutionen för kost- och idrottsvetenskap, Göteborgs universitet

- Kostekonomprogrammet, filosofie kandidatexamen, kostekonomi med inriktning mot ledarskap, 180 hp – tre områden: ledarskap, måltidsservice och företagsekonomi (uppdelat i kortare kurser).
- Beskrivning av program och framförallt kommande arbetsmarknad motsvarar Kostvetarprogrammet vid Umeå universitet respektive Uppsala universitet.
- På institutionen finns utbildning på avancerad nivå och forskarutbildningsämne.

Institutionen för kostvetenskap, Umeå universitet

- Kostvetarprogrammet, inriktning ekonomi och ledarskap, filosofie kandidatexamen i kostvetenskap, 180 hp
- Kostvetarprogrammet, inriktning livsmedelssäkerhet, filosofie kandidatexamen i kostvetenskap, 180 hp
- Beskrivning av program och framförallt kommande arbetsmarknad motsvarar Kostvetarprogrammet vid Göteborgs universitet respektive Uppsala universitet (främst programmet som är inriktat mot ekonomi och ledarskap).
- På institutionen finns utbildning på avancerad nivå och forskarutbildningsämne.

Institutionen för kostvetenskap, Uppsala universitet

- Kostvetarprogrammet, filosofie kandidatexamen i kostvetenskap, 180 hp, med biområde företagsekonomi
- Beskrivning av program och framförallt kommande arbetsmarknad motsvarar Kostvetarprogrammet vid Umeå universitet respektive Göteborgs universitet
- På institutionen finns utbildning på avancerad nivå och forskarutbildningsämne.

Gastronomprogrammen

Högskolan Kristianstad

- Gastronomiprogrammet, filosofie kandidatexamen i mat- och måltidskunskap, 180 hp, tre områden anges som centrala: mat & hälsa, livsmedel, matkultur & kommunikation.
- Beskrivning av kommande arbetsmarknad motsvarar till stor del kostekonom/kostvetarprogrammets beskrivning.
- Magisterutbildning i mat- och måltidskunskap 60 hp finns.
- Forskarutbildningsämne saknas.

Restauranghögskolan, Umeå universitet

- Gastronomiprogrammet, inriktning kreativ matlagning, kandidatexamen i måltids- och restaurangvetenskap med inriktning kreativ matlagning, 180 hp
- Gastronomiprogrammet, värdskap, kandidatexamen i måltids- och restaurangvetenskap, med inriktning värdskap, 180 hp
- Samläsning de tre första terminerna, därefter en del samläsning.

- Beskrivning av kommande arbetsmarknad motsvarar delvis Restauranghögskolan vid Örebro universitet.
- Saknar utbildning på avancerad nivå och forskarutbildningsämne.

Restaurang- och hotellhögskolan, Örebro universitet

- Kulinarisk kock och måltidskreatör, filosofie kandidatexamen, 180 hp
- Sommelier och måltidskreatör, filosofie kandidatexamen, 180 hp
- Måltidsekologprogrammet, filosofie kandidatexamen, 180 hp
- (Hotell och värdskap, filosofie kandidatexamen, 180 hp)
- Tre områden anges som centrala i verksamheten: vetenskap, hantverk och estetisk gestaltning.
- Beskrivning av kommande arbetsmarknad motsvarar till en mindre del kostekonomen/kostvetaren.
- Institutionen har ett forskarutbildningsämne, men saknar utbildning på avancerad nivå.

Nutritionistprogrammen

Institutionen för biovetenskaper och näringslära, Karolinska institutet – Stockholms universitet

- Kandidatprogrammet i nutrition, kandidatexamen 180 hp
- Beskrivning av kommande arbetsmarknad motsvarar till en mindre del kostekonomen/kostvetaren och är mer närliggande hälsopromotion med inriktning kost (nutritionistprogrammet är dock betydligt mer laborativt inriktad).
- Masterprogram i nutrition finns och forskarutbildning.

Dietsitprogrammen

Sahlgrenska Akademien, Göteborgs universitet

- Dietistprogrammet, 180 hp, skyddad yrkestitel med legitimation utfärdad av Socialstyrelsen.
- Möjlighet till magisterexamen inom programmet 240 hp.
- Förutom en dietistexamen kan studenterna erhålla en generell examen, medicine kandidatexamen med huvudområde klinisk nutrition, alternativt medicine magisterexamen i klinisk nutrition.
- Beskrivning av kommande arbetsmarknad motsvarar delvis hälsopromotionsprogrammet inriktning kost, men dietisterna har en särställning genom legitimation.
- Kurser på avancerad nivå och forskarutbildning finns.

Institutionen för kostvetenskap, Umeå universitet

- Dietistprogrammet, 180 hp, skyddad yrkestitel med legitimation utfärdad av Socialstyrelsen.
- Beskrivning av kommande arbetsmarknad motsvarar delvis hälsopromotionsprogrammet inriktning kost, men dietisterna har en särställning genom legitimation.
- Kurser på avancerad nivå och forskarutbildning finns.

Institutionen för kostvetenskap, Uppsala universitet

- Dietistprogrammet, 180 hp, skyddad yrkestitel med legitimation utfärdad av Socialstyrelsen.
- Beskrivning av kommande arbetsmarknad motsvarar delvis hälsopromotionsprogrammet inriktning kost, men dietisterna har en särställning genom legitimation.
- Kurser på avancerad nivå och forskarutbildning finns.

Övrigt

Institutionen för service management och tjänstevetenskap, Lunds universitet (Campus Helsingborg)

- Service Management, Hotel & Restaurant Management,
- Service managementprogrammet,
- Service managementprogrammet Health
- Service managementprogrammet Retail
- Service managementprogrammet Tourism
- Kandidatprogram om 180, programmen ges på svenska (trots namnen) många av programmens kurser samläses.
- Studenter som läst Service Management, Hotel & Restaurant Management kan erhålla motsvarande tjänster som studenter som läst kostekonomi (främst kostchefer, enhetschefer och motsvarande inom kommuner och landsting).
- Studenter som läst Service Management & Health kan förmodligen erhålla samma tjänster som de som läst hälsopromotionsprogrammet.
- Kurser på avancerad nivå och forskarutbildning finns.

Campus Kalmar, Linnéuniversitetet

- Nutrition och livsmedelsvetenskap, filosofie kandidatexamen med inriktning mot livsmedelsvetenskap, huvudområde kemi, 180 hp.
- Beskrivning av kommande arbetsmarknad motsvarar till viss del övriga program som redovisats, dock en större inriktning mot livsmedelsindustrin.
- Saknar kurser på avancerad nivå och forskarutbildning.

Bilaga 5- Omvärldsanalys Idrottsvetenskap-Sports coaching

Denna "omvärldsanalys" syftar till att kort presentera det idrottsvetenskapliga fältet och utbildningar som har relevans för de kommande diskussionerna om GU:s Sports Coaching-program. Den avslutas med några korta kommentarer som jag gärna utvecklar under våra kommande diskussioner.

1. Idrottsvetenskap

Idrottsvetenskap, på engelska Sport Science, är en relativt ny benämning i svenska sammanhang, men området finns på grundnivå vid ett tiotal svenska lärosäten (och med forskarutbildning vid fyra lärosäten: GIH, Göteborg, Malmö och Örebro).

Internationellt är den motsvarande benämningen, Sport Science, mera etablerad men även andra benämningar finns, som *Sport and Exercise Sciences*, *Human Movement Studies* eller *Sport Studies*. Området är av mång- eller tvärvetenskaplig karaktär, ofta med tyngdpunkten inom samhällsvetenskap och humanbiologi (en indikation på att utbildningarna ofta relaterar till pedagogiska professioner som lärare, tränare, hälsopedagog, etc. som även förutsätter kunskaper i humanbiologi), vilket innebär att en rad olika teorier och metoder samsas inom ramen för huvudområdet.

Idrottsvetenskap/Sport Science har vuxit fram i takt med att idrotten som samhällsligt fenomen har ökat i betydelse, inte minst när det gäller dess pedagogiska och hälsomässiga betydelse. Områdets mång- och tvärvetenskapliga karaktär motiveras av fenomenets komplexitet; traditionella disciplinära ansatser anses inte räcka till för att erbjuda både bred och djup kunskap kring exempelvis idrottsträning, idrott och hälsa i skolan, idrottsevenemang, etc.

2. Exempel på utbildningsprogram inom områden som liknar GU:S Sports coaching

I en relativt ny doktorsavhandling (Åkesson, 2014) framgår att ett tiotal svenska lärosäten ger idrottsvetenskapliga program på kandidatnivå. Benämning och innehåll varierar

- Idrottsvetenskap
  - Hälsopromotion
  - Sport management
  - Pedagogik
  - Folkhälsovetenskap
  - Psykologi
  - Idrottens ledarskap
  - Idrott och samhälle
  - Ledarskap och hälsa
  - Ledarskap och organisation
- Idrottsmedicin och coaching
- Ledarskap – coaching
- Coaching och Sport Management
- Idrottstränare

- Humanbiologi
- Pedagogik
- Didaktik
- Folkhälsa
- Management in Sport and Recreation

3. En utblick på andra svenska utbildningar (som liknar GU:s Sport Coaching) utifrån deras egna beskrivningar

GIH: Tränarprogrammet, 180 hp

- Tränarprogrammet vänder sig till studenter som vill satsa på en tränarkarriär med en akademisk examen. Syftet är att utbilda kvalificerade tränare, utbildare och utvecklare inom svensk och internationell idrott.
- Efter avslutad utbildning är syftet att den studerande ska en vetenskapligt förankrad tränarutbildning som ger "unika förutsättningar". *Du kan verka som tränare och idrottsutvecklare inom din specialidrott, men kommer även kunna arbeta brett inom olika idrotter och på olika nivåer inom idrottsrörelsen.*
- Examen: Kandidatexamen huvudområdet idrott, inriktning tränarskap.
- GIH erbjuder Masterprogram och Forskarutbildning i Idrottsvetenskap

Högskolan i Dalarna: Tränarprogrammet, 180 hp

- Tränarprogrammet avser att ge den som är intresserad av tränarskap och träning en möjlighet att efter studierna kunna arbeta med idrott, fysisk aktivitet och hälsa på olika nivåer inom samhället. Under utbildningen får studenterna möjlighet att profilera sig mot hälsoinriktad fysisk aktivitet respektive tävlingsinriktad idrott via valbara kurser.
- Utbildningen avser förbereda för arbete som tränare/ledare inom exempelvis idrottsrörelsen, hälsoföretag, på friskvårdsanläggningar, idrottsgymnasier eller som egen företagare.
- Examen: Kandidatexamen, huvudområde: Idrotts- och hälsovetenskap

Karlstads universitet: Idrottsvetenskapligt program inriktning idrottscoaching, 180 hp

- Utbildningen vänder sig till dem som på professionell grund och för en yrkesverksamhet vill:
  - utveckla individers möjligheter att utöva idrott och fysisk aktivitet efter deras behov och inriktning, främst med avseende på ålder, genus och deras önskemål om aktivitet och grad av prestation
  - förstå och utveckla idrottens roll i samhället, förstå samhällets betydelse för idrottens utveckling, samt utveckla och förstå idrott i relation till organisation och organisationsutveckling
  - påverka individers hälsa genom att utveckla en främjande syn på fysisk aktivitet och hälsopromotion, arbeta för att utveckla idrottens positiva incitament i samhället samt utveckla individers situation genom idrottens positiva kommunikativa och sociala värden.
- Efter utbildningen kan den studerande arbeta som
  - tränare/coach inom idrottsrörelsen,
  - idrottskonsulent, klubb- eller sportchef,
  - hälsocoacher, personliga tränare.
  - Arbetsplatsen kan vara folkrörelseinriktad, statlig, landstingskommunal och kommunal verksamhet med inriktning mot hälsopromotion och idrott. Eller arbeta som entreprenör
- Examen: Kandidatexamen, huvudområde: Idrottsvetenskap

Linnéuniversitetet: Coaching och Sport managementprogrammet, 180 hp

- Utbildningen syftar till att utveckla ledarkompetenser med syfte att stärka och utveckla svensk idrott på flera plan. Men det ska också vara möjligt att använda sin egen koppling till idrotten och under utbildningen rikta studierna mot egna intressen, t.ex. i samarbete med den framtida arbetsmarknaden genom praktiskt utvecklingsarbete.
- Exempel på inslag i programmet
  - Idrotten i samhället
  - Träningslära,
  - Idrottsdidaktik
  - Projektledning
  - Grupp- och organisationsutveckling

- Ekonomi, marknadsföring och entreprenörskap.
- Examen: Kandidatexamen, huvudområde: Idrottsvetenskap
- Linnéuniversitetet erbjuder masterprogram i Idrottsvetenskap

Umeå universitet: Tränarprogrammet inr Idrottsfysiologi, Idrottsmedicin och Idrottspsykologi, 180 hp

- Syftar till att lära studenterna att planera träningsupplägg och att instruera och leda individer och grupper i träning, oavsett om målet är förbättrad prestation i elitidrott eller ett hälsosammare liv. Programmet ger kunskaper om såväl kropp och psykologi, som medicinsk kompetens inom träningsområdet - för människor i alla åldrar och för hälsa och prestationsutveckling.
- Utbildningen syftar till arbete som expert inom träning för prestation och hälsa, till exempel som:
  - kompetensperson inom träning vid idrottsförbund och idrottsföreningar
  - träningsexpert inom hälsoorganisation
  - egen företagare med profil mot träning för hälsa/prestation
  - professionell tränare
  - utvecklare av tester och utrustning
- Examen: Medicine kandidatexamen huvudområde idrottsmedicin
- Umeå universitet erbjuder ett-årig magisterprogram i idrottsmedicin

Umeå universitet: Idrottsvetenskapliga programmet, 180 hp

- Syftar till arbete inom idrotts- och friskvårdsbranschen, ledning inom idrottsförbund eller idrottsföreningar, ledning av friskvårdsarbetet i ett företag, starta eget eller arbeta som projektledare för ett stort idrottsarrangemang. Två inriktningar efter termin 3:
  - Ledarskap och organisation (Sport Management): fördjupade kunskaper inom ledarskap, idrottens organisation, evenemangs- och projektledning.
  - Ledarskap och hälsa/friskvård (Health Promotion): fördjupade kunskaper inom friskvård och hälsa innebär och arbeta med förebyggande friskvård.
- Exempel på studenternas arbetsmarknad:
  - Ledarskap och organisation, idrotts-, utbildnings- och utvecklingskonsulent, förbunds- och föreningsutvecklare, projektsamordnare, idrottspedagog, verksamhetschef, medlemsrådgivare, sportchef, klubbdirektör och sportmanager.
  - Ledarskap och hälsa/friskvård, friskvårds koordinatör, friskvårdsutvecklare, företagsrådgivare, gruppträningsansvarig, idrotts- och hälsopedagog, hälsoutvecklare, hälsoinspiratör, idrottskonsulent och hälsostrateg.
- Examen: Kandidatexamen, huvudområde idrottspedagogik.
- Umeå universitet erbjuder ett-årigt magisterprogram/två-årigt masterprogram i ledarskap och organisation

Örebro universitet: Tränarprogrammet, 180 hp

- Tränarprogrammet avser att förbereda de studerande för att kunna arbeta med träning och hälsa på allt från motions- till elitnivå. Utbildningen innehåller bland annat
  - fysiologi,
  - anatomi,
  - nutrition,
  - ledarskap,
  - coachning och
  - entreprenörskap.
- Programmet syftar till att utbilda professionella tränare/rådgivare med uppgift att planera, leda och utvärdera olika former av fysisk aktivitet för specifika målgrupper.
- Örebro universitet erbjuder Masterprogram i Idrott med inriktning fysiologi och medicin och Forskarutbildning i Idrottsvetenskap

Göteborgs universitet: Sport coaching, 180 hp

- Möjligheten att arbeta som tränare efter avslutad utbildning bygger till stor del på din egen drivkraft och kontakter på arbetsmarknaden. Jämfört med traditionella yrkesutbildningar (t.ex. lärare) är arbetsmarknaden för tränare inte klart och tydligt definierad. Under utbildningen finns därför inslag

där tillfälle ges att bygga upp kontaktnät och visa upp sig på en tänkt framtida arbetsmarknad. Detta främst i form av verksamhetsförlagd utbildning (praktik), men även i de individuella arbeten som görs under utbildningen (uppsatser).

- Programmet innehåller bland annat:
  - coaching,
  - planering och ledning av idrott, idrottare och lag i olika åldrar/kunskapsnivåer
  - teoretiska och praktiskt baserade lärandeupplevelser som främjar och uppmuntrar analys och kritisk reflektion av samtida coachingpraxis
  - ledarskap,
  - relationsbyggande och
  - vetenskapligt arbete
- Exempel på studenternas arbetsmarknad:
  - Idrottstränare
  - Fystränare
  - Video-coacher
  - Ungdomsutvecklare
  - Specialidrottstränare – grundskola
  - Specialidrottstränare – gymnasium
  - Träningsrådgivare
  - Idrottsskonsult/föreningskonsult
  - Egen företagare inom idrotts- och träningsbranschen
  - Föreningsutvecklare

4. Några kommentarer

Innan jag göra några kommentarer kan det vara på sin plats att nämna att sports coaching, i en internationell kontext, är en "traditionell" tränarutbildning som syftar till planering, träning etc. i praktisk idrott. Medan svenska akademiska coachingutbildningar är av mera administrativ/managementkaraktär.

Det kan urskiljas en rad förgreningar inom idrottsvetenskapliga utbildningar med sport coaching som huvudsaklig utbildningskategori. Dels finns det förgreningar mellan utbildningar som är inriktade på träning, hälsa, medicin och fysiologi, samt psykologi. Men det finns också förgreningar mellan utbildningar som är tydligt inriktade på den traditionella idrottstränarrollen, och sådana som är mer orienterade mot instruktör/tränare/coach inom den kommersiella fitness- och hälsoindustrin.

När det kommer till idrottens arbetsmarknad är det svårt att göra generella kommentarer. En anledning till detta är att idrottsorganisationer förekommer i så många olika former.

Det finns ideella idrottsföreningar, idrottsföretag och offentliga förvaltningar med idrottsverksamhet. De olika organisationstyperna har olika mål med sina verksamheter och olika förutsättningar för att ha anställd personal.

Idrottsorganisationer varierar dessutom med avseende på komplexitet och vilka organisatoriska nivåer och verksamhetsinriktningar de omfattar. Det finns allt i från den "enkla" ideella idrottsföreningen med en deltidsanställd kanslist som tvingas att ensam hantera klubbens verksamhet, till det stora och "komplexa" kommersiella företaget med hundratals anställda och långtgående arbetsdelning.

Studenter från akademiska utbildningar med coachprofil har vanligtvis svårt att komma in på marknaden som idrottstränare om de inte också har relevant utbildning inom specialidrotten. De akademiska utbildningarnas generella karaktär, med innehåll som träningslära, ledarskap, anatomi, psykologi etc., anses inte motsvara de krav som förbund och föreningar ställer på specifik idrottskompetens. Särskilt tydligt blir detta i de stora idrotterna som fotboll, ishockey med flera där idrottsorganisationerna infört egna certifieringar utifrån sina egna utbildningar.

Däremot kan studenter från akademiska utbildningar med coachprofil konkurrera när det gäller administrativa jobb, som organisationsledare, sportchefer etc. Här har de akademiska utbildningarna idag

helt konkurrerat ut de "traditionella" folkhögskoleutbildningarna vid Bosön, Lillsved etc. Dock finns det fortfarande, inom idrotten, kvar en stark tilltro till den egna praktiska erfarenheten. Därför anställer ofta stora föreningar i fotbollsallsvenskan, och Svenska Hockeyligan eller golfklubbar, tennisklubbar m.fl. hellre än före detta aktiv spelare än en sökande med akademisk administrativ idrottsutbildning.

Därför är det viktigt att varje utbildningsgivare har en klar bild av de nytexaminerades arbetsmarknad så att det kan göra troligt att de studerande efter tre års heltidsstudier har en rimlig anställningsbarhet.

Branschstatistik 2015

Delrapport 1
Sveriges Företagshälsor
2015-06-25

Sveriges Företagshälsor | Sturegatan 11 | Box 55545 | 102 04 Stockholm | Telefon 08-762 67 46
info@foretagshalsor.se | www.foretagshalsor.se

Branschstatistik 2015

Sveriges företagshälsor genomför årligen en medlemsenkät för att samla in viktiga nyckeltal och fakta om branschen. Årets undersökning genomfördes under maj månad. Frågorna ställdes till VD eller högsta chef på respektive hälsa. 119 medlemmar tillfrågades och 80 företag och organisationer svarade vilket ger en svarsfrekvens på 70 procent. I denna första rapport berättar vi om hur branschen ser på efterfrågeutveckling, kvalitetssäkring och kompetensförsörjning. Vi presenterar också för första gången ett indikativt resultat som visar på resultatet och effekten av en av de tjänster som branschen tillhandahåller, arbetslivsinriktad rehabilitering.

Branschen upplever en ökad efterfrågan

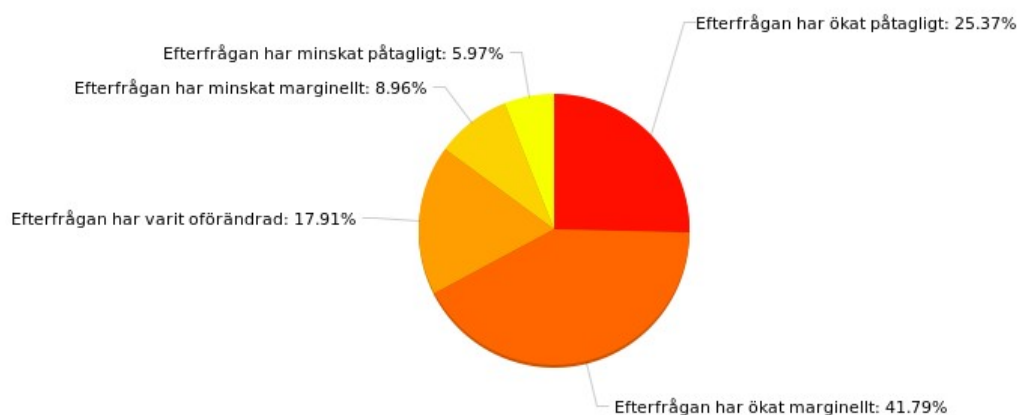

Diagram 1: Omsättningsutveckling första kvartalet 2015

Två tredjedelar av våra medlemmar anger att efterfrågan har ökat första kvartalet i år jämfört med föregående år. 15 procent av medlemmarna upplever en minskad omsättning jämfört med föregående år, vilket är en fördubbling jämfört med 2014. Trots det så är slutsatsen att branschen totalt sett upplever en starkare efterfrågan än på många år.

Psykosociala frågor dominerar

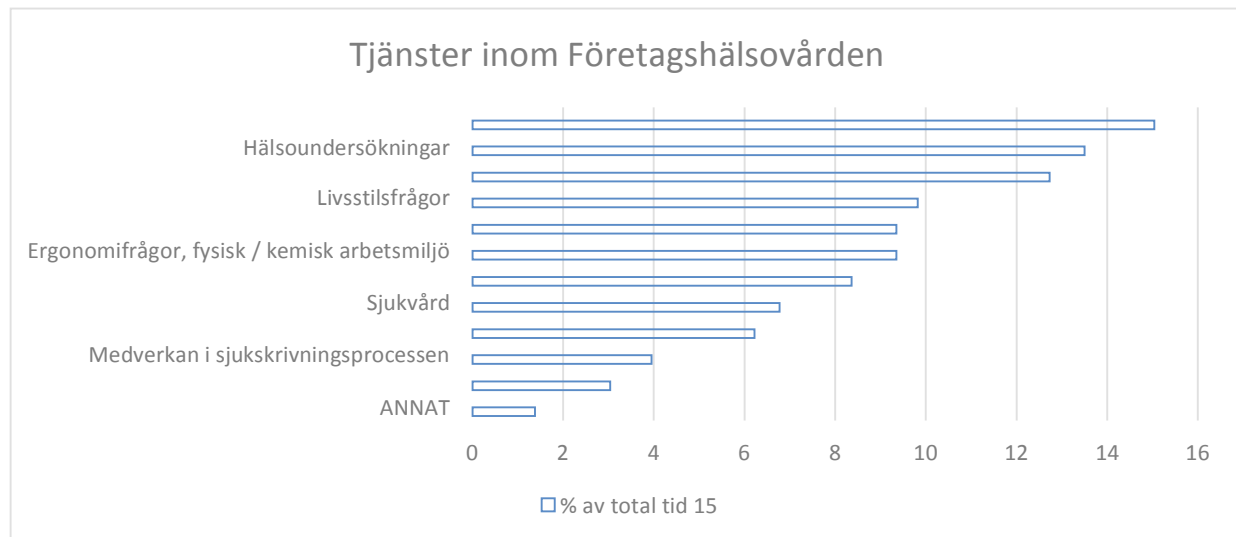

Diagram 2: Fördelning av företagshälsornas tjänster (hela branschen)

Det finns ett tydligt samband mellan efterfrågan av tjänster från företagshälsovården och den samhällsutveckling vi ser. Jämfört med föregående år stiger efterfrågan på psykosociala tjänster och på tjänster som handlar om att hantera livsstilsfrågor. Det finns en minskad efterfrågan på hälsoundersökningar och på frågor som handlar om systematiskt arbetsmiljöarbete. Att använda hälsoundersökningar som instrument för att lägga en strategisk plan för ökad prestation och för att identifiera riskgrupper är effektivt. Ett bra, implementerat, systematiskt arbetsmiljöarbete är en förutsättning för att säkra upp arbetsmiljön i alla typer av företag. Vi noterar också att den efterfrågeförändring vi ser sen ett par år tillbaka driver på utvecklingen av verktyg och metoder, både inom de enskilda företagen och inom forskningen. De riktlinjer som kommer att publiceras under hösten kring hälsokontroller via arbetet och psykisk ohälsa i arbetslivet är tecknen på det. Det bör dock noteras att redovisningen av resultatet från branschenkäten bygger på uppskattningar och en viss försiktighet bör iakttas vid tolkning av diagrammet.

Ett fortsatt intresse för en auktorisation

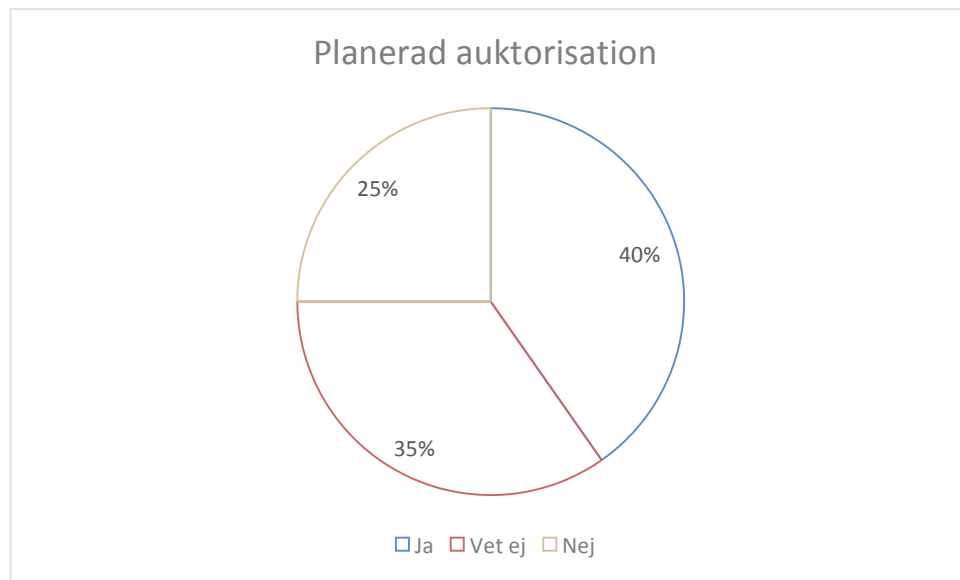

Diagram 5: Branschens intresse för auktorisation.

Som ett led i att ytterligare öka kvaliteten, kompetensen och värdet inom branschen har Sveriges Företagshälsor infört en auktorisation. I dagsläget är det 20 hälsor med totalt 285 enheter som har beviljats auktorisation. Såväl fristående som inbyggda hälsor har valt att auktorisera sig. Av de medlemmar som ännu inte har sökt en auktorisation planerar 40 procent att göra det under de närmaste åren, 35 procent har ännu inte bestämt sig. Oroande är dock att 25 procent av medlemmarna inte har för avsikt att söka en auktorisation, vilket på sikt kan påverka branschens anseende negativt.

En välutbildad bransch med oroande återväxt

Företagshälsornas professioner

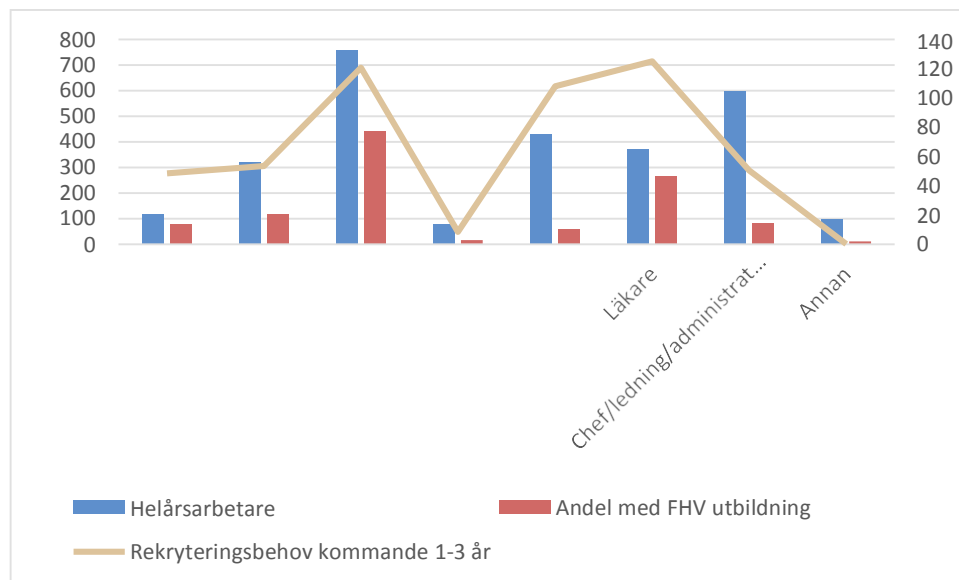

Diagram 3: Antal årsarbetande inom respektive profession och rekryteringsbehovet de närmsta åren

Den övervägande delen av branschens anställda har FHV-utbildning. För läkare, sköterskor, arbetsmiljöingenjörer och ergonomer är det en klar dominans av FHV-utbildade. Detta innebär att den genomsnittlige medarbetaren inom FHV har en långt högre utbildning än vad till exempel anställda inom primärvården har. Närmare 65 procent har en specialistutbildning. En hög utbildningsnivå borgar också för att det finns kompetens att hantera de, ofta komplicerade, orsakssambanden mellan arbetsliv, hälsa och prestation. En stor del av de som arbetar i branschen har lång och bred erfarenhet av företagshälsovård. Nackdelen med detta är att branschen nu står inför stora pensionsavgångar samtidigt som efterfrågan ökar vilket kan påverka den viktiga kunskapsöverföringen. Även utbildningsfrågan för företagsläkare är ett stort problem. Sen Arbetslivsinstitutet lades ned 2007 finns det inte någon centralt organiserad utbildning till företagsläkare (specialist i arbetsmedicin), vilket gör att det saknas möjligheter att förse branschen med den kompetensen i nuläget.

Detta kan riskera att hämma tillväxten i branschen och verka negativt på utvecklingen.

1000 personer behöver rekryteras till branschen

Branschstatistiken bygger på, som tidigare nämnts, redovisade svar från företagshälsovårdsverksamheter som motsvarar drygt 60 procent av hela branschens omsättning. Totalt finns det ca 4 000 olika specialister som är anställda inom branschen samt ytterligare ett antal som arbetar som underleverantörer och konsulter. Rekryteringsbehovet de närmaste åren uppgår till drygt 1000 personer, vilket är i linje med föregående års mätning. Detta innebär att det finns ett rekryteringsbehov på motsvarande 25 procent av all anställd personal inom företagshälsovården.

Rekryteringsbehovet är störst för läkare därefter behövs både fler arbetsmiljöingenjörer, företagssköterskor och fler beteendevetare, vilket är detsamma som i förra årets mätning.

Resultat och effekt av branschens insatser

En av de synpunkter vi ofta får från omvärlden är att branschen har svårt att visa på resultat och effekt av sina insatser. Föreningen kommer att tillsammans med sina medlemmar arbeta för att hitta sätt att åskådliggöra de resultat branschen i samarbete med uppdragsgivaren åstadkommer. Detta kommer att vara ett stort arbete då det innebär att vi behöver hitta gemensamma definitioner och nyckeltal för branschen inom en mängd områden. Vi behöver också bli överens med branschens intressenter om hur vi definierar våra insatser och hur de mäts för att vi ska kunna använda dessa på en strategisk nivå som stödjer våra diskussioner med såväl arbetsmarknadens parter som regering och riksdag.

En av bastjänsterna inom företagshälsovården är arbetslivsinriktad rehabilitering. Här kan det vara av intresse av att veta hur många personer vi aktivt arbetar med under ett år och hur många av dessa som återgår i sysselsättning efter genomförda åtgärder.

I avsaknad av effektiva systemstöd för branschen så har det varit ett stort arbete för medlemmarna att ta fram efterfrågade uppgifter och alla har tyvärr inte lyckats. Endast drygt hälften av föreningens medlemmar svarade på frågorna:

- Hur många rehabiliteringsärenden hos era kundföretag har ni arbetat med det senaste året:
- Ungefär hur stor andel av dessa (i procent) har återgått till arbete helt eller delvis:

Den del av branschen som valde att svara på frågorna har arbetat med ca 82 000 olika rehabiliteringsärenden under året, varav närmare 70 procent har återgått i arbete helt eller delvis.

Dessa siffror ska förstås ses som indikativa och med bakgrund av att det i dag saknas effektiva systemstöd för denna typ av uppföljning. Vi hoppas att till nästa års branschrapport kunna återkomma med fler och mer exakta indikatorer på resultat och effekt av branschens insatser.

Bilaga 7- Program för platsbesök

Program den 3 november

Institutionsledning	8.30-9.30
Programledning/Programansvariga	9.45-10.45
Studievägledare	10.55-11.20
Lärarrepresentanter	11.30-12.30
Lunch	12.30-13.00
Studenter	13.00-14.00
Avnämare/externa intressenter	14.10-15.10
Bedömagruppen arbetar enskilt	15.10-16.00
Återföring (till fakultetsledning och institutionsledning)	16.00-16.30

Avnämare/externa intressenter

Eva Sundberg, kostekonom, Livsmedelsverket

Annika Svensson, processledare för verksamhetsområde friskvård, Idrott och förening,
Göteborg stad

Sofia Böhmfeld, alumn, hälsoutvecklare på Feelgood

Ola Lindgren, assisterande coach, Svenska Golf förbundet